บทที่ 5

สรุปผลการศึกษาและข้อเสนอแนะ

1. สรุปผลการศึกษา

ก่อนการร่างประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ของไทยนั้นเหตุสุดวิสัยได้มีการนำมาบังคับในกฎหมายในกฎหมายเก่าของไทยอยู่ก่อนแล้ว ตามที่ได้มีการบันทึกอยู่ในกฎหมายเก่าของไทยสมัยกรุงศรีอยุธยาเป็นธานี โดยมีการปรับใช้ในกรณีที่เกี่ยวข้องกับเรื่องการค้าขายระหว่างประเทศที่ต้องพบกับอุปสรรคและปัญหาที่เกิดจากการเดินทางเพื่อติดต่อซื้อขายแลกเปลี่ยนสินค้ากัน ทั้งที่เกิดจากคนไทยเดินทางออกนอกประเทศและชาวต่างประเทศเดินทางเข้ามาติดต่อค้าขายกับประเทศไทย ในระหว่างที่มีการเดินทางติดต่อค้าขายกันได้เกิดปัญหาและอุปสรรคที่เกิดจากปรากฏการณ์ทางธรรมชาติและการกระทำของคน อันได้แก่ พายุ ฟ้าผ่า ไฟไหม้ โจรสลัด สิ่งเหล่านี้ถือว่าผู้เป็นพ่อค้าหรือผู้รับขนส่งสินค้าไม่อาจคาดหมายได้ หรือใช้ความระมัดระวัง หรือป้องกันเหตุที่เกิดขึ้นได้ จึงสร้างความเสียหายแก่สินค้าที่ขนส่ง เรือสินค้าที่ใช้ในการขนส่ง การเสียชีวิตและการบาดเจ็บของลูกเรือ ความเสียหายเหล่านี้ถือว่าเป็นความเสียหายที่เกิดจากเหตุสุดวิสัย เมื่อมีความเสียหายเกิดขึ้นการเยียวยาแก้ไขเพื่อให้เกิดความเป็นธรรมต่อฝ่ายจึงจำเป็นต้องมี ดังนั้นการสร้างกฎเกณฑ์เพื่อยุติข้อพิพาทที่เกิดขึ้นเพื่อให้เกิดความพอใจกับทุกฝ่าย จึงเริ่มปรากฏเป็นหลักเกณฑ์ทั่วไปและพัฒนามาเป็นหลักกฎหมายที่ใช้บังคับอย่างแพร่หลายในบ้านเมือง ตามที่ปรากฏในกฎหมายเก่าสมัยกรุงศรีอยุธยา ต่อมาได้มีการสร้างเมืองหลวงใหม่เรียกชื่อว่า กรุงรัตนโกสินทร์จึงได้มีการรวบรวมกฎหมายในช่วงยุคเก่าไทย รวมทั้งกฎหมายเก่าสมัยกรุงศรีอยุธยาขึ้นมาใหม่โดยมีการจัดทำให้เป็นระบบและมีความทันสมัยขึ้นเรียกว่ากฎหมายที่จัดทำใหม่นี้ว่า กฎหมายตราสามดวงในสมัยนี้คำว่าเหตุสุดวิสัยได้ปรากฏอยู่ในกฎหมายที่มีการจัดทำในสมัยนี้ด้วย แสดงให้เห็นว่าเหตุสุดวิสัยนี้มีความสำคัญต่อการที่จะช่วยผดุงความยุติธรรมให้เกิดขึ้น ในบ้านเมืองของไทยมาหลายยุคหลายสมัยเป็นเวลานานแล้วในอดีต ก่อนมีการจัดทำร่างประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์

ในยุคต้นกรุงรัตนโกสินทร์ เมื่อกฎหมายเข้ามามีบทบาทมากขึ้นการที่จะแก้ข้อขัดแย้งของชนชาติต่างๆ ที่ได้เข้ามาติดต่อค้าขายกับประเทศไทยและมีจำนวนมากขึ้น ในช่วงสมัยรัชกาลที่ 4

แนวความคิดในการปรับปรุงกฎหมายให้มีความทันสมัยเพื่อให้ทัดเทียมกับอารยะประเทศ ตลอดจนให้เป็นที่ยอมรับของชนชาติที่เข้ามาติต่อค้าขายจึงจำเป็นต้องมี เพื่อให้เกิดความเสมอภาคกันภายใต้กฎหมายและความสงบสุขของสังคมโดยรวม อีกทั้งปัญหาที่เกิดจากชาวต่างชาติที่เข้ามาติดต่อขายกับประเทศไทยและได้มีการกระทำความผิดแต่ไม่ย่อมขึ้นศาลไทย เนื่องจากกฎหมายที่ใช้บังคับอยู่ในยุคนั้นมีความล้าสมัยไม่เหมาะสมกับสภาพของสังคมที่เปลี่ยนไป ดงนั้นจึงได้มีการแต่งตั้งกรรมการร่างกฎหมายที่เป็นนักกฎหมายชาวฝรั่งเศสจำนวน 4 คน เพื่อจัดทำร่างประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ของไทย ในปี พ.ศ.2451 โดยมีจุดประสงค์อยู่สองประการ คือประการที่หนึ่งตรวจพิจารณากฎหมายเป็นเรื่องๆ ไปว่าข้อใดยกเลิกหรือแก้ไข เพิ่มเหตุ และประการหนึ่งคือรวบ รวมกฎหมายที่ยังคงใช้อยู่ในเวลานั้นเข้ามารวมกันแล้วแบ่งแยกออกเป็นลักษณะต่างๆ ถือได้ว่าเป็นจุดเริ่มต้นของการพัฒนากฎหมายสมัยใหม่ เพื่อนำมาบังคับใช้ให้เหมาะสมกับสภาพสังคมและเศรษฐกิจเพื่อการพัฒนาประเทศ เหตุสุดวิสัยจึงได้ปรากฏจากการร่างเป็นลายลักษณ์อักษรตั้งแต่นั้นเป็นต้นมาและเป็นการเริ่มต้นของยุคกฎหมายสมัยใหม่ของไทย เหตุสุดวิสัยจึงมีที่มาจากนักกฎหมายชาวฝรั่งเศส ที่ได้รับการแต่งตั้งให้เป็นกรรมการร่างกฎหมายในสมัยนั้น การที่ต้องมีการแต่งตั้งนักกฎหมายชาวฝรั่งเศสเพราะนักกฎหมายของไทยที่มีความรู้ ความสามารถยังมีน้อยและนักกฎหมายไทยไม่มีประสบการณ์ในการจัดทำร่างประมวลกฎหมายมาก่อน และอีกประการหนึ่งประเทศฝรั่งเศสเป็นประเทศที่มีการจัดทำประมวลกฎหมายรวมทั้งมีความก้าวหน้าในด้านนิติศาสตร์อีกทั้งมีการแผ่อิทธิพลเข้ามาในเอเชียช่วงเวลานั้น ในช่วงแรกของการร่างประมวลกฎหมายแพ่งพาณิชย์มีการจัดทำต้นร่างเป็นภาษาอังกฤษก่อน จึงต้องมีการแต่งตั้งกรรมการแปลร่างประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์เป็นภาษาไทย โดยมีการแปลความหมายของ “เหตุสุดวิสัย” ที่เป็นคำในภาษาฝรั่งเศสมาเป็น “พลาติศัย” ก่อนแล้ว ต่อมาจึงมีการเปลี่ยนมาเป็น “สุดวิสัย” และ “เหตุสุดวิสัย” ความหมายของคำว่า “เหตุสุดวิสัย” จึงหมายถึง เหตุที่ไม่อาจป้องกันได้แม้บุคคลที่ประสบหรือใกล้ประสบเหตุนั้น จักได้จัดการระมัดระวังตามสมควรและสิ่งที่ก่อให้เกิดเป็นเหตุสุดวิสัยนั้นมีลักษณะของการกระทำที่มาจากปรากฏการณ์ทางธรรมชาติ คือ ลมพายุ ฟ้าผ่า น้ำท่วม ฝนตกติดต่อกันหลายวัน แผ่นดินไหว หิมะถล่ม คลื่นลมในทะเล น้ำป่าไหลหลาก เป็นต้น และเหตุที่เกิดจากการกระทำของคน ได้แก่ สงคราม โจรปล้น คนงานนัดหยุดงาน จลาจล การแทรกแซงโดยอำนาจรัฐ เป็นต้น ในการจัดทำในประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์นี้เหตุสุดวิสัยได้มีการบัญญัติไว้ในประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ บรรพ 1 บทเบ็ดเสร็จทั่วไป มาตรา 10 และ บรรพ 2 ว่าด้วยหนี้ ต่อมาหลังจากการตรวจชำระร่างประมวลกฎหมาย ปี 2468 จึงได้ปรากฏอยู่ในมาตรา 8 ดังนั้นจึงนับได้ว่าเหตุสุดวิสัยของไทยได้เริ่มเข้าสู่วิวัฒนาการของยุคกฎหมายสมัยใหม่นับแต่นั้น

ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ บรรพ 1 และ 2 ของไทย ที่มีการจัดร่างโดยกรรมการที่เป็นนักกฎหมายชาวฝรั่งเศสและได้มีการประกาศในราชกิจจานุเบกษา เมื่อวันที่ 11 พฤศจิกายน พ.ศ.2466 โดยให้มีผลบังคับใช้เมื่อวันที่ 1 มกราคม พ.ศ.2466 ต่อมาเมื่อประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์บรรพ 3 ได้มีการจัดร่างเสร็จ ปรากฏว่าประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ บรรพ 1 และบรรพ 2 รวมทั้งบรรพ 3 มีเนื้อหาความเกี่ยวโยงต่อเนื่องกันควรให้ใช้พร้อมกันทั้ง 3 บรรพ จึงได้มีการประกาศเลื่อนกรบังคับใช้ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ บรรพ 1 และ 2 ออกไปเพื่อให้มีผลบังคับใช้พร้อมกับ บรรพ 3 เมื่อในวันที่ 1 มกราคม พ.ศ.2467 โดยให้มีผลการบังคับใช้ในวันที่ 1 มกราคม พ.ศ.2468

เนื่องจากประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ของไทยได้มีการทำต้นร่างเป็นภาษาอังกฤษก่อนแล้วจึงมีการแปลเป็นภาษาไทย ได้ก่อให้เกิดปัญหาของการอ่านทำความเข้าใจโดยนักกฎหมาย ศาล ทนายความ และผู้ศึกษากฎหมาย รวมทั้งผู้ที่เกี่ยวข้องกับการบังคับใช้กฎหมาย ดังนั้นใน ปี พ.ศ.2467 จึงได้มีการแต่งตั้งกรรมการเพื่อตรวจชำระร่างประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ ฉบับปี พ.ศ.2466 ใหม่โดยประกอบด้วยกรรมการ จำนวน 4 คน โดยมีนักกฎหมายไทยเป็นส่วนใหญ่ จำนวน 3 คน เป็นกรรมการร่างและกรรมการร่างจากชุดเก่าที่เป็นชาวฝรั่งเศสเข้ามาร่วมด้วยอีก 1 คน เพื่อเป็นการรักษาไมตรีกับประเทศฝรั่งเศส ในการตรวจชำระร่างนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อให้มีการจัดระบบกฎหมาให้เป็นระเบียบ การจัดหมวดหมู่เพื่อให้เกิดความเข้าใจได้ง่ายขึ้นอันจะส่งผลต่อการบังคับใช้และการศึกษากฎหมาย ในการร่างครั้งนี้ได้มีการนำเอาประมวลกฎหมายแพ่งเยอรมันมาเป็นต้นแบบในการศึกษา เนื่องจากระยะเวลาในการตรวจชำระร่างมีเวลาจำกัดทำให้การจัดร่างประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ครั้งนี้ ได้มีการนำเอาบัญญัติที่จัดทำโดยกรรมการที่เป็นนักกฎหมายชาวฝรั่งเศสซึ่งได้ประกาศบังคับใช้แล้วมาพิจารณาด้วยบางส่วนเพื่อเป็นการให้เกียรติกับนักกฎหมายชาวฝรั่งเศสที่เป็นกรรมการร่าง ดังนั้นประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ของไทยที่เป็นรูปแบบฝรั่งเศส จึงได้เปลี่ยนมาเป็นแบบเยอรมัน และมีการนำเอาบทบัญญัติเดิมที่ได้จัดทำโดยชาวฝรั่งเศสมาใช้บางส่วน เหตุสุดวิสัยก็ยังปรากฏอยู่เช่นเดิมและมีการนำเอาคำจำกัดความของเหตุสุดวิสัย ที่ได้มีการให้ความหมายโดยศาลสูงของประเทศญี่ปุ่นเมื่อวันที่ 1 พฤศจิกายน พ.ศ.2462 มาใช้ในการจัดทำร่างใหม่เพื่อให้เกิดความชัดเจน ในความหมายที่ได้มีการแปลไว้ในฉบับก่อน เพื่อให้อ่านและทำความเข้าใจได้ง่ายขึ้นและครอบคลุมถึงลักษณะที่เป็นเหตุสุดวิสัยที่เกิดจากปรากฏการณ์ทางธรรมชาติและเกิดจากการกระทำของคน

เมื่อได้มีการประกาศบังคับใช้ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ บรรพ 1 และ 2 ฉบับปี พ.ศ.2468 มาระยะเวลาหนึ่งประมาณ 65 ปี จึงได้มีการแต่งตั้งคณะกรรมการปรับปรุงกฎหมายในปี พ.ศ.2534 เพื่อให้มีการใช้ภาษาที่ทันสมัยและมีความเหมาะสมกับสภาพของบ้านเมืองในปัจจุบัน

ผลจากการแก้ไขปรับปรุงบทบัญญัติในประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ บรรพ 1 มาตรา 8 ประเด็นในการตอนต้นของมาตรา 8 ซึ่งบัญญัติว่า “ ไม่มีใครอาจป้องกันได้” แต่ข้อความต่อมาบัญญัติว่า “แม้บุคคลผู้ต้องประสลหรือใกล้จะต้องประสบเหตุนั้น จะได้จัดการระมัดระวังตามสมควรอันพึงคาดหมายได้จากบุคคลเช่นนั้น” ทำให้ดูเหมือนข้อความในมาตรานี้ขัดกัน แต่อีกฝ่ายหนึ่งมีความเห็นว่าบทบัญญัติเดิมมีความหมายเหมาะสมดีแล้ว เห็นว่าควรจะให้ใช้บทบัญญัติประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา 8 เหตุสุดวิสัยที่ได้มีการประกาศใช้แล้วนั้นมีความสมบูรณ์ในการที่จะอ่านทำความเข้าใจโดยศาล นักวิชาการ ทนายความ นักศึกษากฎหมาย รวมถึงผู้ที่เกี่ยวข้องกับกฎหมายได้อย่างเหมาะสมระดับหนึ่ง

จากการศึกษากฎหมายต่างประเทศ คำว่า “เหตุสุดวิสัย” มีการบัญญัติอยู่ในเรื่องสัญญาก่อนและต่อมาจึงได้มีการนำไปปรับใช้ในลักษณะละเมิด เช่น ประมวลกฎหมายแพ่งฝรั่งเศสได้มีการบัญญัติเหตุสุดวิสัยไว้ในกฎหมายลักษณะละเมิด แต่ศาลได้นำเหตุสุดวิสัยในสัญญามาปรับใช้กับความรับผิดทางละเมิด คำว่าเหตุสุดวิสัยในประมวลกฎหมายแพ่งเยอรมันมีการจัดทำร่างประมวลกฎหมายโดยนำเอาปัญหาและข้อบกพร่องที่เกิดขึ้น จากการบังคับใช้กฎหมายของประเทศฝรั่งเศสมาปรับปรุงแก้ไขเพื่อให้เกิดความสมบูรณ์ จึงได้มีการบัญญัติเหตุสุดวิสัยออกเป็นเรื่องๆ เฉพาะลักษณะของความรับผิดเพื่อให้เกิดความสะดวกในการปรับใช้กฎหมาย และความเที่ยงตรงในการตัดสินคดี ทำให้ศาลมีโอกาสใช้ดุลยพินิจในการพิจารณาตัดสินคดีได้ในวงจำกัด

ในระบบกฎหมายของประเทศที่ไม่มีการบัญญัติประมวลกฎหมายแพ่งเป็นลายลักษณ์อักษร แต่เกิดจากวิวัฒนาการของความพยายามในการที่จะแสวงหาความยุติธรรม โดยการสร้างหลักกฎหมายเพื่อนำมาปรับกับข้อเท็จจริงที่เกิดขึ้นในสังคม หลักเหล่านี้เป็นกฎเกณฑ์ทางธรรมชาติที่ศาลต้องค้นหาและนำมาปรับใช้ เมื่อเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นมีลักษณะคล้ายๆ กันก็นำผลจากการพิจารณาของผู้พิพากษาที่ได้ตัดสินใจไว้แล้วมาเป็นแนวในการพิจารณา เหตุสุดวิสัยมีวิวัฒนาการเช่นนี้เหมือนกันคือ เริ่มต้นมาจากคดี นอกจากนั้นประเทศอังกฤษยังมีการบัญญัติเหตุสุดวิสัยไว้ในกฎหมายพิเศษเพื่อให้ง่ายต่อการที่ศาลจะพิจารณาวินิจฉัยคดีว่าในลักษณะความรับผิดทางละเมิดใดบ้าง ที่จะนำเหตุสุดวิสัยมาใช้เป็นข้อต่อสู้เพื่อไม่ต้องรับผิดและลักษณะความรับผิดทางละเมิดที่ต้องรับผิดชดใช้ค่าสินไหมทดแทนแม้จะเกิดจากเหตุสุดวิสัย ส่วนในประเทศอเมริกามีการนำเอาหลักกฎหมายมาจากประเทศอังกฤษมาใช้ในช่วงแรกแต่ต่อมาได้มีการสร้างทฤษฎีและหลักกฎหมายที่มีเอกลักษณ์ของตนเองขึ้นมา เพื่อให้เกิดความเหมาะสมกับสังคมและเศรษฐกิจของประเทศที่มีการพัฒนา

กฎหมายพิเศษของประเทศเยอรมัน ญี่ปุ่น อังกฤษ จะมีการบัญญัติไว้อย่างชัดเจนว่าลักษณะของความรับผิดใดที่จะสามารถนำเหตุวิสัยมาเป็นข้อแก้ตัวได้และลักษณะของความรับผิด

ใดที่ต้องรับผิดแม้เป็นเหตุสุดวิสัย ได้แก่ กฎหมายพิเศษในประเทศเยอรมัน คือ กฎหมายความรับผิดทางละเมิดที่เป็นความผิดที่เกิดจากการจัดกระแสไฟฟ้า ระบบการส่งแก๊ส และสายเคเบิลข้อยกเว้นความรับผิดมีเพียงเหตุสุดวิสัย และความรับผิดทางละเมิดที่บุคคลได้รับบาดเจ็บหรือทรัพย์สินเสียหายที่เกิดจากเครื่องบิน ได้แก่ เสียงที่เกิดจากเครื่องบิน เครื่องบินตก และเครื่องบินลงจอดแม้จะเกิดจากเหตุสุดวิสัยก็ต้องรับผิด

กฎหมายพิเศษในประเทศอังกฤษ คือ พระราชบัญญัติการป้องกันไฟไหม้ (เขตนครหลวง) ปี ค.ศ.1774 เป็นการบัญญัติเพื่อให้สามารถปกป้องทรัพย์สิน บ้านเรือน อาคารหรือที่อยู่อาศัยในกรณีที่เกิดอุบัติเหตุเพลิงไหม้ในนครหลวง โดยให้ถือว่าการกระทำเพื่อปกป้องทรัพย์สินหรือป้องกันอุบัติเหตุจากเพลิงไหม้ไม่เป็นความผิด และพระราชบัญญัติที่เกี่ยวกับความเสียหายที่เกิดจากสัตว์ปี ค.ศ.1971 ทำให้เกิดความชัดเจนว่าที่กฎหมายต้องการเยียวยาผู้เสียหาย ที่ได้รับจากการกระทำของสัตว์เหตุสุดวิสัยที่เกิดจากปรากฏการณ์ทางธรรมชาติ หรือเกิดจากการกระทำของคนไม่อาจใช้เป็นข้อต่อสู้เพื่อให้ตนเองหลุดพ้นจากความรับผิดในความเสียหายที่เกิดจากสัตว์ตามบทบัญญัตินี้ได้ แต่ถ้าลักษณะของความผิดไม่สามารถปรับเข้ากฎหมายฉบับนี้ได้ ให้ใช้หลักกฎหมายความรับผิดทางละเมิดตามหลักทั่วไป

ปัญหาที่เกิดขึ้นจากประเทศเหล่านี้ ได้นำมาแก้ไขในการบัญญัติประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ของไทย เพื่อให้เกิดความสะดวกในการปรับใช้เหตุสุดวิสัยโดยศาลไม่ต้องมีการตีความโดยขยายความเช่นเดียวกับศาลของประเทศฝรั่งเศส แต่มีความชัดเจนเช่นเดียวกับประมวลกฎหมายแพ่งเยอรมันและญี่ปุ่น เนื่องจากการร่างกฎหมายมีกรรมการจากชุดเดิมที่เป็นชาวฝรั่งเศสจึงทำให้การร่างประมวลกฎหมายของไทย เป็นลักษณะการบูรณาการของกฎหมายแพ่งและพาณิชย์บางมาตราที่มีลักษณะที่เป็นทั้งข้อยกเว้นความรับผิดและต้องรับผิดแม้จะเกิดจากเหตุสุดวิสัย โดยบทบัญญัติของกฎหมาย เหตุสุดวิสัยที่ปรากฏอยู่ในประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา 8 ของไทยมีที่มาจากการร่างของนักกฎหมายชาวฝรั่งเศส แต่ได้มีการนำเอาคำจำกัดความมาจากศาลสูงของประเทศญี่ปุ่น แสดงให้เห็นว่าเหตุสุดวิสัยของไทยมีต้นร่างมาจากคำในภาษากฎหมายฝรั่งเศสแต่มีการนำเอาคำแปลมาจากศาลสูงของประเทศญี่ปุ่น ดังนั้นการก่อเกิดในประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์มาตรา 8 เหตุสุดวิสัยมีบ่อเกิดมาจากการศึกษากฎหมายเปรียบเทียบระหว่างประเทศอย่างแท้จริงไม่ได้มีการนำเอามาจากประเทศใดประเทศหนึ่ง แต่เป็นการผสมผสานที่ลงตัวของนักกฎหมายไทยในการที่จะสร้างเอกลักษณ์ของตนเอง และนำหลักกฎหมายเหล่านั้นมาปรับใช้กับจารีตประเพณีแห่งท้องถิ่นของไทย

เมื่อมีการบัญญัติเหตุสุดวิสัยไว้ในประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ของไทย ปัญหาด้านการปรับใช้กฎหมายเกี่ยวกับการนำเหตุสุดวิสัยมาใช้เป็นข้อต่อสู้เพื่อให้ตนเองพ้นผิดนั้น มีการปรับ

ใช้ในคำพิพากษาของศาลอยู่ไม่น้อย แต่ศาลได้วินิจฉัยในลักษณะที่แตกต่างกันออกไปตามหลักเกณฑ์ของความรับผิดทางละเมิด ได้แก่ ไม่มีการกระทำ การกระทำที่ไม่จงใจ การกระทำที่ไม่ประมาทการกระทำที่ไม่ประมาทเลินเล่อ การกระทำที่ขาดความระมัดระวัง การกระทำโดยสุจริต การกระทำโดยพลาด เหตุที่ไม่อาจคาดหมายได้ เหตุที่ไม่อาจป้องกันได้ เหตุบังเอิญ หลักเกณฑ์ของการวินิจฉัยต่างๆ เหล่านี้ อาจมีความหมายเทียบเคียงได้เช่นเดียวกับเหตุสุดวิสัยตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา 8

การใช้สิทธิโดยสุจริตที่อาจเทียบเคียงได้กับเหตุสุดวิสัย ได้แก่ การใช้สิทธิที่เป็นการพลาดพลั้งไป ตัวอย่างคำพิพากษาของศาล เจ้าหน้าที่นำยึดบ้านที่เป็นของลูกหนี้ตามคำพิพากษาโดยสุจริต การปิดกั้นหนองน้ำเอกชนเพื่อป้องกันผักตบชวาเข้าไปเป็นอุปสรรคแก่การจับปลาในหนองน้ำเป็นการใช้สิทธิที่มีอยู่แม้จะเกิดความเสียหายแก่คนอื่นก็ไม่ผิด การพิจารณาของศาลในกรณีของการกระทำละเมิดจากการใช้สิทธิ ศาลจะพิจารณาจากเจตนาของตัวจำเลยว่าใช้สิทธิโดยสุจริตหรือไม่ ถ้าจำเลยกระทำด้วยความสุจริตก็จะได้รับการคุ้มครองโดยกฎหมาย

การนำเหตุสุดวิสัยมาปรับใช้กับความรับผิดในเรื่องหมิ่นประมาททางแพ่ง ได้แก่ การให้ความเห็นโดยสุจริต การกล่าวหรือไขข่าวที่เป็นการกระทำโดยสุจริต อาจถือว่าเป็นเหตุสุดวิสัยได้ถ้าเชื่อโดยสุจริตว่าการกล่าวนั้น ทำไปเพื่อป้องกันประโยชน์ได้เสียไม่ได้มีเจตนาให้ผู้อื่นถูกดูหมิ่นถูกเกลียดชังไม่ผิดอาญาและไม่เป็นการละเมิด การกล่าวโดยสุจริตถือว่าไม่ผิดแม้จะทำให้เสียชื่อเสียงแก่บุคคลอื่น ดังนั้นการกำหนดลักษณะของความรับผิดที่มีลักษณะเฉพาะการกระทำที่จะต้องรับผิดในเรื่องหมิ่นประมาททางแพ่งต้องครบองค์ประกอบของความคิด ในกรณีของความรับผิดของผู้ว่าจ้างนั้น การนำเหตุสุดวิสัยมาปรับใช้กับความรับผิดของผู้ว่าจ้างยังไม่มีคำพิพากษาของศาลที่จะมาศึกษา

ในกรณีของการกระทำความผิดในทางละเมิดของบุคคลอื่น แต่ให้บุคคลหนึ่งชดใช้ค่าสินไหมทดแทน เนื่องจากบุคคลที่กระทำความผิดเป็นบุคคลที่ตนเองต้องรับผิดชอบในการดูแลหรือมีหน้าที่ในการให้การอบรมและรับผิดชองตามที่กฎหมายบัญญัติไว้ เรียกว่า ความรับผิดในความเสียหายอันเกิดจากการกระทำของบุคคลอื่นนั้นตามที่มีการบัญญัติไว้ในประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา 425 มาตรา 427และมาตรา 430 กฎหมายบัญญัติไว้เพื่อเป็นหลักประกันการชดใช้ค่าสินไหมทดแทนความเสียหายที่เกิดขึ้นต่อผู้ที่ได้รับผลของการกระทำละเมิด ดังนั้นความรับผิดทางละเมิดที่เกิดจากการกระทำของบุคคลอื่น จึงเป็นความรับผิดที่ไม่มีการกระทำความผิดของผู้ที่ต้องรับผิด แต่เกิดจากข้อสันนิษฐานของความรับผิดทางกฎหมายที่ต้องการปกป้องผู้เสียหายเนื่องจากกฎหมายถือว่าบุคคลที่ต้องรับผิดชดใช้ค่าสินไหมทดแทนจากการกระทำของบุคคลอื่นนั้นเป็นความบกพร่องต่อหน้าที่ในการดูแล การควบคุม การสั่งการหรือการใช้ความระมัดระวังไม่ดีพอ

จนเป็นเหตุให้เกิดความเสียหายต่อบุคคลอื่นจึงต้องรับผิดชอบชดใช้ แต่ถ้าความเสียหายที่เกิดขึ้นนั้นมิได้เกิดจากสาเหตุเหล่านั้น แต่มีสาเหตุมาจากปัจจัยภายนอกที่ก่อให้เกิดความเสียหาย แม้บุคคลนั้นจัดได้ใช้ความระมัดระวังอย่างดีแล้วเพียงใดก็ตามความเสียหายนั้นยังเกิดอยู่ดี การนำเหตุสุดวิสัยมาปรับใช้ในความรับผิดของนายจ้างตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา 425 ได้แก่ เมื่อลูกจ้างได้กระทำละเมิดการจะนำเรื่องเหตุสุดวิสัยมาเป็นข้อต่อสู้เพื่อ ยกเว้นความรับผิดสามารถนำมาอ้างได้ทั้งลูกจ้างและนายจ้าง

การนำเหตุสุดวิสัยมาปรับใช้ในความรับผิดของตัวการ ตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา 427 จากการปรับใช้โดยศาล ได้แก่ ตัวแทนไม่ต้องรับผิดเพราะการแทรกแซงของอำนาจรัฐเป็นผลให้ไม่กระทบตัวการ ดังนั้นจากคำพิพากษาของศาลการที่รัฐเข้าแทรกแซงและก่อให้เกิดความเสียหาย อันถือได้ว่าเกิดจากเหตุสุดวิสัยที่มาจากการกระทำของคนที่ไม่อาจจะป้องกันได้ และอาจถือว่าเป็นเหตุบังเอิญจึงมีผลให้ตัวแทนไม่ต้องรับผิด การที่ตัวการจะต้องรับผิดจากการกระทำของตัวแทนจะต้องเป็นการกระทำละเมิดของตัวแทน เมื่อการกระทำของตัวแทนไม่เป็นละเมิดตัวการจึงไม่ต้องรับผิด

การนำเหตุสุดวิสัยมาปรับใช้ในความรับผิดของครูบาอาจารย์ นายจ้างหรือบุคคลผู้รับดูแลรับผิดในการทำละเมิดของผู้ไร้ความสามารถตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา 430 อันได้แก่ ครูประจำชั้นของเด็กที่ทำละเมิดในตอนเช้าเห็นเด็กเอากระบอกพลุมาเล่นกันเกรงจะเกิดอันตรายจึงเก็บไปทำลายและห้ามเด็กมิให้เล่นอีกต่อไป แต่เด็กนำเอามาเล่นกันอีกในวันหยุดพักกลางวันและนอกห้องเรียน ถือว่าครูได้ใช้ความระมัดระวังตามสมควรไม่ต้องรับผิดด้วย และกรณีครูใหญ่ให้ครูรองควบคุมเด็กนักเรียน และบันได้โหนของโรงเรียนสำหรับเด็กอนุบาลให้อยู่ในสภาพเรียบร้อยและห้ามเด็กชั้นโตเข้าไปเล่น เด็กอายุ 10 ปี เข้าไปเล่นโลดโผนครูรองเห็นเข้าก็ห้ามพอดีบันไดล้มทับโจทก์เด็กอายุ 12 ปี ครูใหญ่ไม่ต้องรับผิด จากข้อเท็จจริงที่ว่าครูบาอาจารย์นายจ้างหรือบุคคลผู้รับดูแลได้ใช้ความระมัดระวังเหมาะสมกับฐานะหน้าที่หรือไม่ ถ้าไม่ใช่ความระมัดระวังเช่นว่านั้นต้องรับผิด แต่ถ้าไม่อาจใช้ความระมัดระวังหรือได้กระทำการบางอย่างตามหน้าที่ในการที่จะต้องกระทำตามฐานะของตนตามสมควรแล้ว ถ้าเกิดความเสียหายอาจถือว่าเป็นเหตุสุดวิสัยได้เพราะการที่จะให้บุคคลที่ทำหน้าที่ครูบาอาจารย์ นายจ้าง หรือบุคคลผู้รับดูแลต้องรับผิดทุกกรณีอาจก่อให้เกิดความไม่สงบในทางสังคมที่ควรจะเป็นไปตามสภาพของความเป็นจริงได้ เพราะอาจจะไม่มีใครต้องการมาประกอบอาชีพ หรือนายจ้างอาจไม่มีการจ้างและไม่มีบุคคลใดที่จะรับดูแลบุคคลผู้ไร้ความสมารถ เนื่องจากจะต้องชดใช้ค่าเสียหายจากการทำละเมิดแม้ว่าบุคคลเหล่านั้นจะได้ใช้ความระมัดระวังดูแลอย่างดีแล้ว ตามสภาพที่ควรจะเป็นตามความสามารถที่จะ

กระทำได้ ดังนั้นเหตุสุดวิสัยจึงช่วยลดความกระด้างของกฎหมายให้มีความเหมาะสมในการทำหน้าที่เพื่อสร้างความเป็นธรรมให้เกิดขึ้น

ในลักษณะของความรับผิดเด็ดขาด เป็นความรับผิดที่เป็นข้อสันนิษฐานของความคิดตามที่มีการบัญญัติไว้ในประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์มาตรา 344 มาตรา 436 และมาตรา 437 ที่กฎหมายบัญญัติไว้เพื่อประโยชน์แห่งความยุติธรรมในการที่จะคุ้มครองผู้ที่ได้รับความเสียหายจากการกระทำละเมิด กฎหมายจึงได้กำหนดองค์ประอบของความผิดและข้อยกเว้นความรับผิดอันเป็นลักษณะเฉพาะของลักษณะความรับผิดในความเสียหายที่เกิดจากทรัพย์ การที่กฎหมายกำหนดให้รับผิดในความเสียหายที่เกิดจากทรัพย์เพราะการเอาทรัพย์นั้นมาไว้ในครอบครองในฐานะเป็นเจ้าของ ผู้รับเลี้ยง ผู้ครอบครองจึงต้องมีหน้าที่ต้องใช้ความระมัดระวังมิให้ทรัพย์นั้นไปก่อความเสียหายแก่บุคคลอื่น การนำเหตุสุดวิสัยมาปรับใช้ในความเสียหายที่เกิดจากสัตว์ ตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา 433 จากการปรับใช้กฎหมายโดยศาลยังไม่ปรากฏจึงต้องรอดูผลการพิจารณา กรณีของความเสียหายที่เกิดจากสัตว์และอาจเป็นกรณีเหตุสุดวิสัย ได้แก่ กรณีที่เอาม้าคนอื่นไปเทียบรถแล้วขึ้นไปนั่ง แต่นั่งในตำแหน่งที่ไม่ถูกต้องรถจึงคว่ำ ม้ายืนอยู่กับที่เจ้าของม้าไม่ต้องรับผิด เหตุการณ์เหล่านี้อาจเกิดขึ้นในสภาพของสังคม แต่ความเสียหายที่เกิดจากสัตว์ใหญ่จะเป็นความเสียหายที่มีค่าไม่สูงนัก การตกลงระหว่างคู่กรณีจึงกระทำได้โดยไม่ต้องมีการนำคดีมาสู่ศาล และส่วนใหญ่ผู้เป็นเจ้าของสัตว์เหล่านั้นจะมีฐานะดีจึงยินดีจ่ายค่าสินไหมทดแทนเพื่อยุติปัญหา และอีกประการหนึ่ง การอยู่ร่วมกันของคนไทยจะมีความเอื้ออาทรต่อกัน ดังนั้นความเสียหายที่เกิดจากสัตว์จึงใช้การประนีประนอมยอมความกันเอง

การนำเหตุสุดวิสัย มาปรับใช้ในความรับผิดของความเสียหายที่เกิดจากโรงเรือนหรือสิ่งปลูกสร้างอย่างอื่น ตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา 434 อันได้แก่ ผู้เป็นเจ้าของโรงเรือนไม่อาจป้องกันอันตรายที่เกิดจากโรงเรือนได้ เพราะบุคคลภายนอกมาขัดขวางจากข้อเท็จจริงแสดงให้เห็นว่า การที่เจ้าของโรงเรือนไม่อาจป้องกันความเสียหายที่เกิดขึ้นได้เพราะบุคคลภายนอกมาขัดขวางอันถือว่าเป็นเหตุสุดวิสัย ดังนั้นถ้าจะให้เจ้าของโรงเรือนต้องรับผิดชดใช้ค่าสินไหมทดแทนในความเสียหายที่เกิดขึ้นก็จะไม่เป็นธรรมแก่เขาเพราะเจ้าของโรงเรือนไม่อาจใช้ความระมัดระวังเพื่อป้องกันผลเสียที่เกิดขึ้น แม้จะได้พยายามในการที่จะเพื่อป้องกันความเสียหายที่จะเกิดขึ้นเนื่องจากมีบุคคลอื่นมาขัดขวางหรือเข้าแทรกแซงทำให้ไม่สามารถกระทำได้ ถ้าจะให้เจ้าของโรงเรือนต้องรับผิดในความเสียหายที่เกิดขึ้นจะไม่เป็นธรรมได้ การนำเหตุสุดวิสัยมาเป็นข้อยกเว้นความรับผิดจึงเป็นการสร้างความเป็นธรรมให้เกิดขึ้นโดยบทบัญญัติของกฎหมาย

การนำเหตุสุดวิสัยมาปรับใช้ในความรับผิดของความเสียหาย อันเกิดจากเครื่องจักรกลตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา 437 ได้แก่ เรือของโจทก์จมเนื่องจากคลื่นลมจับ

ผิดปกติ อันเป็นเหตุสุดวิสัย การที่เด็กวิ่งตัดหลังรถบรรทุกข้ามถนนผ่านหน้ารถจำเลยในระยะใกล้ เป็นเหตุบังเอิญมิอาจคาดหมายได้และเกิดขึ้นโดยฉับพลันเป็นเหตุที่ไม่มีใครป้องกันได้ ผู้ตายวิ่งโผล่พ้นท้ายรถยนต์โดยศาลรถออกมาอยู่ห่างจากรถจำเลยในระยะ 1 วานั้นเป็นระยะกระชั้นชิด เป็นเหตุสุดวิสัยไม่อาจป้องกันได้ ผู้ตายวิ่งตัดหน้ารถยนต์ซึ่งจำเลยขับในระยะกระชั้นชิดสุดวิสัยที่จะป้องกันได้ ไม่ใช่เกิดจากความประมาทจำเลย คนร้ายใช้อาวุธปืนจี้บังคับเอารถและสินค้าไป จึงเป็นเหตุสุดวิสัยที่ไม่อาจป้องกันขัดขวางได้ กรณีที่ความเสียหายเกิดจากเหตุสุดวิสัยที่มาจากธรรมชาติ ถือได้ว่าเป็นเหตุปัจจัยภายนอกที่อยู่นอกเหนือความคาดหมายของมนุษย์ ในการที่จะทำการป้องกันไม่ให้เกิดขึ้นได้ แม้จัดได้ใช้ความระมัดระวังอย่างไรความเสียหายนั้นก็ยังเกิดขึ้น ถ้าจะให้บุคคลที่ต้องประสบเหตุการณ์เช่นนั้น ต้องรับผิดในความเสียหายที่เกิดขึ้นจะไม่เป็นธรรมแก่เขาได้เพราะลักษณะของเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นเป็นเหตุสุดวิสัย ในลักษณะเดียวกันความเสียหายที่เกิดจากความผิดของผู้เสียหายเองที่เป็นผู้ก่อให้เกิด หรือความเสียหายที่เกิดจากบุคคลภายนอกที่เข้ามามีส่วนให้เกิดโดยใช้จำเลยเป็นเครื่องมือในการกระทำให้เกิดความเสียหาย ถ้าจะให้จำเลยชดใช้ความเสียหายที่เกิดขึ้นจากการกระทำที่มาจากสาเหตุภายนอก โดยที่ไม่ได้มีสาเหตุมาจากจำเลยจะทำให้ความยุติธรรมจากกฎหมายลดน้อยถอยลงไป และไม่อาจตอบสนองในการทำหน้าที่ของกฎหมายได้อย่างถูกต้อง

การนำเหตุสุดวิสัยมาปรับใช้ในความรับผิดของความเสียหาย อันเกิดจากทรัพย์อันตราย อันได้แก่ เกิดเพลิงไหม้อาคารเนื่องจากกระแสไฟฟ้าลัดวงจรโดยไม่ทราบสาเหตุ ย่อมฟังไม่ได้ว่าเกิดจากเหตุสุดวิสัย การเดินสายไฟฟ้าแรงสูงซึ่งเป็นสายเปลือยผ่านอาคารเป็นสิ่งที่ไม่ถูกต้องเพราะอาจป้องกันไม่ให้เกิดอันตรายได้ จึงอยู่ในวิสัยที่จะป้องกันได้ไม่ถือว่าเป็นเหตุสุดวิสัย เหล่านี้เป็นต้น ดังนั้นจากคำพิพากษาของศาลจะเห็นได้ว่า ศาลจะมีการรับฟังเหตุสุดวิสัยเมื่อมีเหตุที่ก่อให้เกิดความเสียหายมาจากสาเหตุภายนอก ได้แก่ ความเสียหายที่มีสาเหตุที่มาจากการกระทำของผู้เสียหายเองหรือความเสียหายที่เกิดจากบุคคลภายนอก ศาลจะไม่ฟ้องเหตุที่มาจากกระทำของจำเลยเอง ได้แก่ ความง่วง ความเหนื่อยล้า การดื่มสุราจนมึนเมา การขาดความระมัดระวัง หรือจากสภาพของยานพาหนะที่จำเลยใช้ขับขี่เพราะเป็นหน้าที่ของจำเลยที่ต้องรับผิดชอบดูแลสิ่งเหล่านี้ให้อยู่ในสภาพดีก่อนนำออกใช้งาน

การนำเหตุสุดวิสัยมาปรับใช้ในความผิดของความเสียหายอันเกิดจากเครื่องจักรกลตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา 437 ได้แก่ น้ำกรด กระแสไฟฟ้า น้ำมันเบนซิล การพิจารณาของศาลจะดูจากการกระทำของจำเลย ผู้ครอบครองทรัพย์ที่กฎหมายถือว่าเป็นทรัพย์อันตรายหรือไม่ เพราะถ้าเป็นทรัพย์อันตรายข้อยกเว้นความรับผิด คือจำเลยต้องพิสูจน์ให้ศาลเห็นว่าความเสียหายที่เกิดขึ้นมีสาเหตุมาจากเหตุสุดวิสัย หรือเกิดจากความผิดของผู้เสียหายเองตามที่

กฎหมายบัญญัติไว้ ดังนั้นผู้ที่ครอบครองหรือผู้ที่เป็นเจ้าของทรัพย์อันตรายจะต้องใช้ความระมัดระวังดูแลทรัพย์อันตรายไม่ให้ไปก่อความเสียหายให้แก่บุคคลอื่นแต่ถ้าความเสียหายเกิดจากเหตุสุดวิสัยที่มีสาเหตุมาจากปรากฏการณ์ทางธรรมชาติ หรือเกิดจากความผิดของผู้เสียหายเอง ผู้ครอบครองหรือเของทรัพย์อันตรายเป็นอันหลุดพ้นจากความรับผิดในความเสียหายที่เกิดขึ้นซึ่งจะมีความเป็นธรรมแก่ผู้ครอบครองหรือผู้เป็นเจ้าของ เพราะมิฉะนั้นแล้วจะไม่มีใครเข้าไปครอบครองหรือเป็นเจ้าของทรัพย์อันตรายรายรวมถึงการประกอบธุรกิจที่เกี่ยวกับทรัพย์อันตราย อันจะส่งผลกระทบต่อเศรษฐกิจอุตสาหกรรม และการพัฒนาประเทศ

จากการปรับใช้กฎหมายโดยศาลทำให้เห็นได้ว่า ศาลได้มีการนำเอาเหตุสุดวิสัยมาปรับใช้กับความรับผิดทางละเมิดทั้งที่เป็นหลักทั่วไป หรือเป็นความรับผิดที่เกิดจากการกระทำของตนเองตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา 420 มาตรา 421 มาตรา 423 และมาตรา 428 และความรับผิดในความเสียหายอันเกิดจากการกระทำของบุคคลอื่น ตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา 425 มาตรา 427 มาตรา 429 และมาตรา 430 รวมทั้งความรับผิดในความเสียหายที่เกิดจากทรัพย์ ตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา 433 มาตรา 434 และมาตรา 436 ซึ่งบทบัญญัติเหล่านี้ ไม่มีการกำหนดไว้ชัดเจนว่าเหตุสุดวิสัยที่สามารถที่จะนำมาเป็นข้อต่อสู้เพื่อไม่ต้องรับผิดชดใช้ค่าสินไหมทดแทนในความเสียหายที่เกิดขึ้น แต่ศาลได้มีการนำเหตุสุดวิสัยมาปรับใช้ จึงเป็นการยืนยันได้ว่าเหตุสุดวิสัยใช้เป็นข้อยกเว้นความรับผิดได้ทั้ง 3 ลักษณะของความผิดแม้จะไม่มีการบัญญัติข้อยกเว้นความรับผิดทางละเมิดไว้

การบัญญัติเหตุสุดวิสัยไว้ในประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา 8 บรรพ 1 หลักทั่วไป จึงทำให้สามารถนำเหตุสุดวิสัยที่เป็นข้อต่อสู้เพื่อยกเว้นความรับผิดของจำเลยมาปรับใช้ได้กับทุกมาตรา ในประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ นอกจากนี้ยังมีบทเฉพาะเรื่องที่ถือว่าเป็นกรณีพิเศษที่ได้บัญญัติไว้ว่าเหตุสุดวิสัยเป็นข้อแก้ตัวได้ ตามที่ได้มีการบัญญัติไว้ในประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา 437 ซึ่งเป็นความรับผิดอันเกิดจากยานพาหนะที่ใช้กำลังเครื่องจักรกลหรือทรัพย์อันตราย โดยกฎหมายบัญญัติไว้ว่าจำเลยจะต้องพิสูจน์ว่าความเสียหายที่เกิดขึ้นนั้นมีสาเหตุมาจากเหตุสุดวิสัย หรือเกิดจากความผิดของผู้เสียหายเองเพื่อให้จำเลยไม่ต้องรับผิดชดใช้ค่าสินไหมทดแทนในความเสียหายที่เกิดขึ้น แสดงให้เห็นว่าในกรณีพิเศษเหตุสุดวิสัยยังสามารถนำมาเป็นข้อต่อสู้ได้ดังนั้นในกรณีธรรมดาเหตุสุดวิสัยย่อมเป็นข้อแก้ตัวได้ เพราะกรณีพิเศษเหตุสุดวิสัยยังสามารถนำมาเป็นข้อต่อสู้ได้ และอาจทำให้เข้าใจได้อีกว่าถ้าการกระทำความผิดใดที่ไม่อาจจะอ้างเหตุสุดวิสัยได้กฎหมายจะต้องมีการบัญญัติไว้โดยชัดเจนให้รับผิดแม้เป็นเหตุสุดวิสัย ตามที่ได้บัญญัติไว้ในประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์บางมาตรา

จากการศึกษาทำให้สรุปได้ว่าเหตุสุดวิสัยเป็นข้อยกเว้นความรับผิดของจำเลยในความเสียหายที่เกิดขึ้นซึ่งจะต้องประกอบด้วยเงื่อนไป 2 ประการ คือ ประการที่หนึ่ง ต้องเป็นเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นโดยไม่ใช่ความผิดของบุคคลนั้นหรือเป็นความผิดที่บุคคลนั้นจักต้องรับผิดชอบ และประการที่สองคือ ต้องเป็นเหตุการณ์ซึ่งไม่สามารถจะป้องกันได้ ถ้าป้องกันได้แต่ไม่ป้องกันจะอ้างเหตุสุดวิสัยไม่ได้ แสดงให้เห็นว่าความเสียหายที่เกิดขึ้นนั้น มีสาเหตุมาจากปัจจัยภายนอกที่ไม่ได้เกิดจากการกระทำของจำเลย ดังนั้นเหตุสุดวิสัยจึงเป็นสิ่งที่จะสร้างความยุติธรรมให้เกิดขึ้นต่อจำเลย ในการที่ไม่ต้องรับผิดชดใช้ค่าสินไหมทดแทนจากการกระทำที่มีสาเหตุมาจากภายนอกที่ก่อให้เกิดความเสียหายแต่ในทางกลับกัน ผู้ได้รับความเสียหายอาจไม่ได้รับการชดใช้ทำให้จำเลยไม่ต้องรับผิดในความเสียหายที่เกิดขึ้นความเสียหายที่ตัดความสัมพันธ์ระหว่างเหตุและผล ทำให้จำเลยไม่ต้องรับผิดในความเสียหายที่เกิดขึ้นความเสียหายที่เกิดขึ้นเป็นอันพับไป ถือว่าเป็นเคราะห์กรรมของบุคคลที่ได้รับความเสียหายเองอันไม่อาจจะโทษใครได้ ดั้งนั้นการพิจารณาความเสียหายที่เกิดจากเหตุสุดวิสัยที่มีการกำหนดไว้ในกฎหมายต่างประเทศมาใช้เพื่อเป็นการยกเว้นความรับผิดของจำเลย ถือได้ว่าเป็นการสร้างความยุติธรรมให้แก่จำเลยจากความเสียหายที่ไม่ได้เกิดจากการกระทำของจำเลย แต่เกิดจากเหตุปัจจัยภายนอกอื่นที่ก่อให้เกิด

2. ข้อเสนอแนะ

จากการศึกษาข้อเท็จจริงที่เกิดขึ้นจากการนำคดีเกี่ยวกับละเมิดที่มาสู่ศาลทำให้พบว่านับจากมีการประกาศบังคับใช้ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ของไทย ศาลได้มีการพิจารณาตัดสินคดีที่ถือว่าเป็นเหตุสุดวิสัยหรือเทียบเคียงเป็นเหตุสุดวิสัยจำนวนประมาณ 61 คดี แสดงให้เห็นว่าศาลได้มีการการแสดงความรับผิดทางละเมิดในกรณีเหตุสุดวิสัยที่จำเลยได้ยกขึ้นมาเป็นข้อต่อสู้อยู่เช่นกัน และจากการที่ศาลได้มีการพิจารณาตัดสินคดีเกี่ยวกับความรับผิดทางละเมิดที่เป็นเหตุสุดวิสัยตามลักษณะของความผิดในประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา 420-437 จึงสรุปได้ว่าเหตุสุดวิสัยมีการปรับใช้กับละเมิดได้ทุกลักษณะของความผิด แม้ว่าศาลไม่ได้การอ้างคำว่าเหตุสุดวิสัยไว้โดยตรง แต่ถือได้ว่ามีการนำเหตุสุดวิสัยมาปรับใช้กับความรับผิดทางละเมิดทำให้มีความพอใจอยู่ในระดับหนึ่งจากการปรับใช้เหตุสุดวิสัย เนื่องจากเหตุสุดวิสัยเป็นข้อยกเว้นความรับผิดทางละเมิด การพิจารณาว่าเป็นเหตุสุดวิสัยหรือไม่นั้น ศาลต้องใช้ความระมัดระวังอย่างยิ่งและมีการปรับใช้อย่างเคร่งครัดตามข้อเท็จจริงในเรื่องนั้นๆ เป็นการเฉพาะกรณี ยังมีกรณีในเรื่องการละเมิดในภาครัฐและเอกชนอีก เนื่องจากภาครัฐและเอกชลมีการวิเคราะห์หรือว่ามีการกลั่นกรองมาด้วย

แล้ว ย่อมที่อาจจะอ้างเหตุสุดวิสัยได้นั้น ข้าพเจ้าจึงมีความเห็นว่าไม่สมควรนำเรื่องเหตุสุดวิสัยมาใช้บังคับกับทั้งภาครัฐ และเอกช แต่ถ้าเกิดภาครัฐและภาคเอกชนไปทำละเมิดให้ผู้อื่น ย่อมสามารถบังคับได้เพื่อไม่ให้ประชาชนเดือดร้อนได้

เนื่องจากเหตุสุดวิสัยมีการบัญญัติขึ้น และมีการปรับใช้กับข้อเท็จจริงที่เกิดขึ้นมาระยะหนึ่งแล้ว ปัญหาที่เกิดขึ้นจากการปรับใช้กฎหมายนับว่ามีน้อย เมื่อพิจารณาจากคำพิพากษาของศาล อาจเพราะเป็นกรรมการร่างที่เป็นชาวต่างประเทศได้มีการนำปัญหาที่เกิดจากการบัญญัติกฎหมายที่เกิดขึ้นจากต่างประเทศมาศึกษาก่อน เพื่อแก้ไขร่างประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ของไทย โดยการบัญญัติเหตุสุดวิสัยไว้ในบทเสร็จทั่วเพื่อให้สามารถนำไปปรับใช้ได้กับความรับผิดทางละเมิดทั้ง 3 ลักษณะและลักษณะของความรับผิดอื่นๆ ที่มีการบัญญัติไว้ในประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ และข้อดีอีกประการหนึ่ง คือมีการกำหนดหลักเกณฑ์ที่เป็นลักษณะเหตุสุดวิสัยไว้ชัดเจน อันเป็นข้อดีทำให้ปัญหาด้านการปรับใช้เหตุสุดวิสัยจึงไม่มีปัญหา แต่ในอนาคตเพื่อให้เกิดความชัดเจนของการปรับใช้เหตุสุดวิสัย จึงควรมีการบัญญัติว่าเหตุสุดวิสัยในลักษณะของความรับผิดใดที่สามารถนำเหตุสุดวิสัยมาเป็นข้อยกเว้นความรับผิดหรือลักษณะใดที่ต้องรับผิดแม้เป็นเหตุสุดวิสัย เช่นเดียวกับกฎหมายพิเศษของต่างประเทศที่มีการบัญญัติไว้เพื่อให้ศาลได้มีการปรับใช้กฎหมายได้ถูก และตามที่มีการบัญญัติไว้ในประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา 437 ของไทยเพื่อให้เกิดความสะดวกในการปรับใช้กฎหมายและอีกประการหนึ่ง เป็นการสะดวกการใช้ดุลยพินิจของศาล อีกทั้งเพื่อเป็นการสร้างความยุติธรรมให้เกิดขึ้นในสังคม แต่ในขณะเดียวกันการนำเหตุสุดวิสัยเพื่อมาเป็นข้อยกเว้นความรับผิดในลักษณะต่างๆต้องคำนึงถึงผลที่อาจกระทบต่อเศรษฐกิจ การพัฒนาประเทศ และความสงบร่มเย็นของสังคมโดยรวม

กรณีของลักษณะความรับผิดเด็ดขาด หรือความรับผิดที่ไม่มีความผิดตามกฎหมายอื่นที่มีการบัญญัติเหตุสุดวิสัยเป็นข้ออ้างเพื่อยกเว้นความรับผิด อันได้แก่ พระราชบัญญัติอาหาร พ.ศ.2522 มาตรา 17 พระราชบัญญัติยา พ.ศ.2510 มาตรา 16 มาตรา 50 ที่บัญญัติข้อยกเว้นความรับผิด คือ สุดวิสัย หรือเหตุสุดวิสัย และการกระทำความผิดที่ไม่อาจอ้างเหตุสุดวิสัยเพื่อไม่ต้องรับผิดได้ตามมาตรา 119 วรรคสอง มาตรา 120 วรรคสอง และมาตรา 121 วรรคสอง รวมไปถึงพระราชบัญญัติเครื่องสำอาง พ.ศ.2517 มาตรา 16 ข้อยกเว้นความรับผิด คือ เหตุสุดวิสัย พระราชบัญญัติวัตถุที่ออกฤทธิ์ต่อจิตและประสาท พ.ศ.2518 มาตรา 80 เหตุสุดวิสัยเป็นข้อยกเว้นความรับผิด พระราชบัญญัติส่งเสริมและรักษาคุณภาพสิ่งแวดล้อมแห่งชาติ พ.ศ.2535 มาตรา 96 เป็นต้น พระราชบัญญัติเหล่านี้เป็นกฎหมายพิเศษที่มีการบัญญัติไว้เป็นลักษณะของความรับผิดเฉพาะที่แยกออกไปจากความรับผิดที่มีการบัญญัติไว้ในประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์การบัญญัติข้ออ้างหรือข้อยกเว้นความรับผิดเพื่อไม่ต้องรับผิดคือ เหตุสุดวิสัย ดังนั้นต้องกลับไปพิจารณาประมวลกฎหมายแพ่งและ

พาณิชย์ มาตรา 8 เหตุสุดวิสัยว่ามีความหมายอย่างไรและลักษณะของเหตุการณ์เช่นไรที่ถือว่าเป็นเหตุสุดวิสัย

ส่วนของเหตุสุดวิสัยของไทยถือว่ามีวิวัฒนาการที่มีความก้าวหน้าไปอีกระดับหนึ่งแล้ว ในทางนิติศาสตร์ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา 8 เหตุสุดวิสัย เป็นกฎหมายที่มีการเปลี่ยนแปลงไปตลอดเวลาตามลักษณะความรับผิดทางละเมิด เนื่องจากการเปลี่ยนแปลงด้านเทคโนโลยีและสภาพสิ่งแวดล้อมที่เปลี่ยนไป ทำให้เหตุสุดวิสัย จำเป็นต้องมีการปรับเปลี่ยนตามสภาวะของโลกที่มีวิวัฒนาการไปตามกาลเวลาด้วย เมื่อสังคมมีการเปลี่ยนแปลง กฎหมายจะต้องมีการปรับตัวตามการเปลี่ยนแปลงนั้น เพื่อรักษาความสมดุลของความยุติธรรมจากเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นและเปลี่ยนแปลงไปตามการเปลี่ยนแปลงของโลกและสังคมเช่นเดียวกัน จึงจำเป็นต้องมีการปรับตัวแต่การปรับตัวของเหตุสุดวิสัยต้องคำนึงถึงผลที่อาจกระทบต่อเศรษฐกิจ อุตสาหกรรม รวมทั้งนโยบายการพัฒนาประเทศด้วย เป็นต้น